

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

45 - MINHAG: PART 3 - SHEHECHIYANU ISSUES OU ISRAEL CENTER - WINTER 2016/17

The beracha 'Shehechyanu' was created by Chazal for 2 specific circumstances:-

- As an obligation (חובה) on certain holidays and seasonal performance of mitzvot.
- As an opportunity (רשות) to thank God for reaching certain seasons, milestones or special occasions in life.

A] THE OBLIGATION OF SHEHECHIYANU ON HOLIDAYS/SPECIAL MITZVOT

A1] THE SOURCES IN CHAZAL

1. ואמר רבה: כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן: מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים? כיון דמזמן לזמן אתי - אמרינן. או דילמא: כיון דלא איקרו רגלים - לא אמרינן? לא הוה בידיה. כי אתאי בי רב יהודה אמר: אנא אקרא חדתא נמי אמינא זמן. אמר ליה: רשות לא קא מיבעיא לי, כי קא מיבעיא לי - חובה מאי? - א"ל: רב ושמואל דאמרי תרווייהו: אין אומר זמן אלא בשלש רגלים ..... והלכתא: אומר זמן בראש השנה וביום הכפורים.

עירובין מ:

Chazal instituted the beracha Shehechyanu to be recited on each of the Regalim (Pesach, Shavuot, Succot and Shemini Atzeret). Rosh Hashana and Yom Kippur are a question and the Gemara eventually concludes that we should say the beracha on these holidays, even though they are not Regalim. However, Purim and Chanukah appear not to even be a question and it would seem that no beracha is recited for these holidays.

2. העושה לולב לעצמו אומר 'ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה'. נטלו לצאת בו אומר 'ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב'. ..... העושה סוכה לעצמו אומר 'ברוך שהחיינו וקיימנו' כו'. נכנס לישב בה אומר 'אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה'

סוכה מו.

Chazal also ruled that the beracha Shehechyanu must be said on mitzvot which come around from time to time. Interestingly, the beracha was instituted upon making the Lulav and making the Succah. On performing the mitzvah on Chag a different bircat hamitzvot is made.

A2] WHEN TO MAKE THE BERACHA

3. כל מצוה שהיא מזמן לזמן כגון שופר וסוכה ולולב ומקרא מגילה ונר חנוכה, וכן כל מצוה ומצוה שהיא קניין לו כגון ציצית ותפילין ומזוזה ומעקה, וכן מצוה שאינה תדירה ואינה מצוייה בכל עת שהרי היא דומה למצוה שהיא מזמן לזמן, כגון מילת בנו ופדיון הבן מברך עליה בשעת עשייתה שהחיינו. ואם לא בירך על סוכה ולולב וכיוצא בהם שהחיינו בשעת עשייה מברך עליהן שהחיינו בשעה שיצא ידי חובתו בהן וכן כל כיוצא בהן.

רמב"ם ברכות יא הלכה ט'

The Rambam rules like the Gemara that the beracha Shehechyanu should be made on MAKING the Succah/Lulav. If that was not done at the correct time, Shehechyanu should be made when first performing the mitzvah.

4. [ב] וכן בבדיקת חמץ נמצא בשערי רב שמואל בן חפני הכהן שיש לברך שהחיינו ואין אנו נוהגין כך ע"כ: [ג] לפיכך לא נהגו לברך על הלולב שהחיינו אלא ביום טוב ראשון בלבד

גהות מיימוניות הלכות ברכות פרק יא הלכה ט

Ashkenazi Rishonim¹ record that the custom in Ashkenaz was NOT to make a separate Shehechyanu on making the Succah/Lulav but to delay it to performance of the mitzvah. For Succah and for Bedikat Chametz, we combine it with the beracha on the Chag.

A3] PURIM

5. מצוה לקרות את כולה, ומצוה לקרותה בלילה וביום ... ומברך קודם קריאתה בלילה שלש ברכות ואלו הן: בא"י אמ"ה אשר קב"ו על מקרא מגילה, בא"י אמ"ה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם (ובזמן) [בזמן] הזה, בא"י אמ"ה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. וביום אינו חוזר ומברך שהחיינו. ומקום שנהגו לברך אחריה מברך: בא"י אמ"ה האל הרב את ריבנו והדן את דינינו והנוקם את נקמתנו והנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו בא"י [האל] הנפרע (לישראל) [לעמו ישראל] מכל צריהם האל המושיע

רמב"ם מגילה וחנוכה פרק א הלכה ג

The Rambam rules that Shehechyanu is recited on reading the Megilla only at night. It is not repeated for the daytime reading. It appears the the Shehechyanu is on the mitzvah of Megilla and NOT on the day of Purim.

6. [רמז תשפא] חייב אדם לקרא המגילה בלילה ולשנותה ביום פ' רשב"ם דאין צריך לברך זמן ביום כיון שכבר בירך בלילה ור"ת אומר דגם ביום יש לברך זמן דעיקר מצות קריאתה ביום

מרדכי מסכת מגילה פרק מגילה נקראת [המתחיל ברמז תשעד]

In Ashkenazi communities, there appear to have been two different minhagim. Some (like the Rashbam and the Yeraim) did NOT say Shehechyanu in the morning. Others (like Rabbeinu Tam - the Rashbam's brother) did.

7. ואמר רבי יהושע בן לוי: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים כב:ג) אֱלֹהֵי אֶקְרָא יְיָ וְלֹא תִעָנֶנּוּ וְלַיְלָה וְלֹא דִּוְמָיָה לִי

מגילה ד.

The Gemara rules that the Megilla must be read at night and repeated by day.

8. חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום - אומר ר"י דאף על גב דמזכר זמן בלילה חוזר ומזכר אותו ביום דעיקר פרסומי ניסא הוי בקריאה דיממא. וקרא נמי משמע כן דכתיב ולילה ולא דומיה לי כלומר אף על גב שקורא ביום חייב לקרות בלילה והעיקר הוי דיממא כיון שהזכירו הכתוב תחילה. וגם עיקר הסעודה דיממא הוא כדאמר לקמן (דף ז:): דאם חללה בלילה לא ילא י"ח והכי נמי משמע מדכתיב נזכרים ונעשים ואיתקש זכירה לעשייה מה עיקר עשייה דיממא אף זכירה כן.

תוספות שם

Tosafot rule that the main Megilla reading is by day.² Three proofs are brought: (i) there is a greater publicity to the miracle (pirsumei nissa) by day; (ii) from the quoted verse, which cites day first; and (iii) from the fact that all the other mitzvot of Purim - mishloach manot, matanot le'evyonim, seuda - are by day, and the reading of the Megilla is halachically linked to the performance of the other mitzvot.

9. נלע"ד דקריאת הלילה לאו מ"ע דדברי הקבלה רק קריאת היום דבמגילה ימים נזכרים ונעשים כתיב ולא לילות. ועיין בתוס' בדף ד' ע"א בד"ה חייב וכו' ומה שאמרו חייב לקרות בלילה היינו מצוה דרבנן אבל לא נרמז במגילת אסתר

שר"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - אורח חיים סימן מא

The Nodah BeYehuda understood that the original mitzvah of reading the Megillah which is mentioned in the Tanach is a Mitzvah Midivrei Kabbalah, which has a status higher than a rabbinic law. However, the night-time reading is a later addition introduced by the Rabbis (perhaps R. Yehoshua ben Levi³) and thus has a lower halachic status.⁴

1. Here the Hagoat Maimoniot - R. Meir ha-Kohen of Rothenburg (late 13C Germany).

2. The Aruch HaShulchan (687:3) states that the Rambam agrees that the daytime reading is more important.

3. Suggested by the Binyan Shlomo (58) but rejected by R. Tzvi Pesach Frank (Har Tzvi 2:120).

4. Pnei Yehoshua (Megilla 4b s.v. chayav) describes the night-time Megilla reading as a 'mitzvah be'alma'. The Ran (Rif page 1 Megilla) explains that for this reason the special dispensation for the villages to read Megilla earlier on market day (on the 11th, 12th or 13th Adar) included a heter not to hear the night-time reading at all!

10. חייב אדם לקרות את המגילה בלילה שמחרתו יום פורים ולשנותה פעם אחרת ביום מחרתו אלא שמ"מ עיקר הקריאה היא אותה של יום ומתוך כך אנו נוהגין לברך שהחיינו אף בקריאה של יום ואין אנו פוטרין עצמנו בשל לילה כשאר ימים טובים וגדולי המחברים כתבו שאין אומרים אותו אלא בלילה ואין הדברים נראין. יש שמגלגל חיוב זמן ביום מצד אחר - והוא מפני יום טוב שלא נאמר בלילה אלא על המגלה, מה שאין כן בשאר ימים טובים שאף אותו של לילה הוא לזכר יום טוב ולא לדבר אחר. ואף על פי שבסוכות יש זמן על הסוכה ועל היום טוב ואעפ"כ זמן של לילה עולה לכל הדין נותן כן מאחר שאף הלילה יום טוב הוא מה שאין כן מיהא בשמחת פורים שהרי סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו. מ"מ אין דבריהם כלום שכל שאין שם כוס לקדוש אין בו זמן. ואל תשיבני מיום הכפורים שקדושתו יתירה ולא נפקע כוסו אלא מצד איסור שתייה שבו. והרי אין זה דומה אלא לחנוכה שיש זמן על ההדלקה ולא על היום. אלא שלא נאמר זמן ביום אלא על המגלה מן הטעם שכתבנו ר"ל שעיקר זמנה ביום:

בית הבחירה (מאירי) מגילה ד.

The Meiri also rules that the Shehechyanu is repeated in the morning. He gives another suggested reason, which is that the morning Shehechyanu could be on the holiday of Purim and not on the mitzvah of Megilla. This would indicate that the day of Purim is the actual holiday but not the night. He ultimately rejects this reason and brings a parallel from Chanukah, where the Shehechyanu is clearly on the mitzvah of lighting candles and not on the day.

11. מי שאין לו להדליק ואינו במקום שיהא אפשר לו לראות יש אומרים שמברך לעצמו שעשה נסים ושהחיינו בלילה ראשונה ושעשה נסים בכל הלילות והדברים נראין

בית הבחירה (מאירי) מסכת שבת דף כג עמוד א

Yet elsewhere the Meiri rules that one who has no ability to light on Chanukah should still say Shehechyanu on the first night, indicating that the beracha is on the holiday.

12. הקורא את המגילה מברך לפניו ג' ברכות: על מקרא מגילה, ושעשה נסים, ושהחיינו; וביום אינו חוזר ומברך שהחיינו. כג"ה: וי"א דאף ביום מצד: שהחיינו (טור בשם ר"ת והרא"ש והמגיד) וכן נוכחין בכל מדינות א"י

שו"ע או"ח תרצב"א

R. Yosef Karo rules in the Shulchan Aruch that we do not say Shehechyanu on Purim morning. The Rema rules that the custom in Ashkenaz is to say it.

13.

Reciting She-hecheyanu on Purim Morning

The custom in Frankfurt am Main and South German communities followed the view of the *Beit Yosef*, based on the Rambam, not to recite the *berakha* of *she-hecheyanu* before the reading of the *Megila* on Purim morning. This is in contrast to the view of the *Rema*, based on the *Tur* and the *Rosh*, to include this *berakha* in the blessings recited before both the nighttime and morning *Megila* readings.

From the testimony of several early *Rishonim* – the *Manhig*, *Abudarham*, *Maggid Mishneh* and *Tzeda La-derekh* – it clearly emerges that the *Sephardic* custom did not originally follow the Rambam's view. The *Sephardic Rishonim* were certainly aware of the Rambam's ruling, but the accepted practice was to recite the *she-hecheyanu* on Purim morning as well. This began to change during the time of the *Beit Yosef*, after the expulsion from Spain in 1492. From that point on, most *Sephardic* communities gradually embraced the Rambam's position, which was similarly followed in Yemen. Nevertheless, a small minority of *Sephardic* communities, particularly in Algeria, continued the original practice of reciting the *she-hecheyanu* in the morning as well.

Italian Jews had, since time immemorial, followed the position not to recite the *she-hecheyanu* on Purim morning. The vibrant communities in the Provence adopted the custom of nearby Spain to recite *she-hecheyanu* also in the morning, whereas in Northern France different customs existed. Many communities followed the Spanish practice, which had the support of Rashi, Rabbeinu Tam, and Rabbi Yitzchak of Dampierre (the *Ri Hazaken*). Other French authorities, however, including the *Rashbam*. Rabbi Simcha of Vitri and Rabbi Eli'ezer of Metz, ruled in accordance with the *Ashkenazic* tradition not to recite the *She-hecheyanu* in the morning. This led Rabbi Ya'akov of Marvege to conduct a *she'eilat chalom* (a request for a *halakhic* response in a dream), and the response from a

Reciting She-hecheyanu on Purim Morning

125

dream was that the communities in his area should continue their practice of reciting the *She-hecheyanu* even in the morning. This response, however, had little impact upon the rulings of other *halakhic* decisors.

With the Jews' expulsion from France, the custom to recite the *she-hecheyanu* on Purim morning spread to Austria, Poland, and most Eastern European countries which until that time did not have strong *Torah* centers or established customs. Nevertheless, a number of significant Eastern European communities, such as Posen, and *halakhic* authorities, such as the *Vilna Ga'on*, followed the German tradition not to recite the *she-hecheyanu* on Purim morning.

Characteristically, Germany – that is, Southern and Western Germany, where the ancient *Ashkenazic* traditions prevailed – was the only country in which a consistent practice was maintained throughout the generations.

Shorshei Minhag Ashkenaz, Machon Moreshes Ashkenaz, 2010

טו. ועוד נסתפקנו על המנהג שנהגו ברוב המקומות אומרים זמן בקריאת המגילה בשחרית, כי יש אומרים שאין ראוי לאומרו בשחרית שהרי אמרו מבערב, וכי היכי בכולהו ימים טובים אינו אומר זמן בשחרית הכי נמי במגילה אינו אומר, ועל זה שאלת אם הלכה כדברי המוחין מלאמרו בשחרית ואם לאו.

והשיבו: אל תבוז כי זקנה אמך כי המנהגים הטובים החכמים והחסידים תקנום, ויש טעם לדבריהם אע"פ שאינם נודעים. ובוזה נתנו טעם, בערבית אומר זמן על שהגיע זמן מקרא מגילה, ובשחרית אומר זמן שהגיע שמחת המשתה ומשלוח מנות. שהרי אמרו סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, ואם תאמר יברכהו בשעת המשתה, שמא יפשע מפני טרדת היום וישכח מלאמרו, לפיכך תקנהו בשחרית בעת מקרא מגילה א).

ש"ת מן השמים אות טו

- Rav Soloveitchik suggested that the Shehechyanu in the morning may also be connected with the hidden Hallel aspect of Megilla, again emphasizing that the main holiday of Purim is by day.⁵

B] THE OPPORTUNITY OF SHEHECHIYANU ON REACHING NEW SEASONS

B1] NEW FRUITS

15. הרואה פרי חדש מתחדש משנה לשנה מברך: שהחיינו. ואפילו רואהו ביד חבירו או על האילן. ונהגו שלא לברך עד שעת אכילה. הנה: ומי שצריך צעפת ראיה לא הפסיד (טור)

שו"ע א"ח רכה

The halacha of Shehechyanu on new fruit is actually when one sees the ripe fruit on the trees. It is thanks to God that we lived to see the new season. However, the Shulchan Aruch records that the minhag is now to make the Shehechyanu when we eat the fruit.

16. עד שעת אכילה - דמי שאין לבו שמח בראייתו רק באכילתו לכו"ע מצריך רק באכילתו ולכך נהגו תמיד צזכ משום לא פלוג ...

משנה ברורה סימן רכה ס"ק יא

The Mishna Berura explains that beracha should be a the time of most simcha, and since people feel different levels of simcha when they see the fruit, the beracha has been delayed to the time that most people feel the simcha - eating.⁶

17. ... ועיין צפמ"ג שכתב דלכתחלה נכון לברך שהחיינו קודם ואח"כ יצרך ברכה הראויה לה וה"ה אם טועם מעט ואח"כ מצריך שהחיינו אפשר דג"ז טוב הוא. וזדעבד אם צריך שהחיינו אחר הצרכה שצריך על האכילה קודם שהתחיל לטעום ג"כ אין זה הפסק ע"ש

משנה ברורה סימן רכה ס"ק יא

As to the order of the berachot when eating, the MB gives two optimal suggestions. Either make the Shehechyanu, then the HaEtz and then eat. Or make the Shehechyanu after taking a bite. The prevalent minhag, to make the Shehechyanu BETWEEN the HaEtz and the first bite is acceptable, but bedieved.

18. .... והעולם נהגו לברך תחלה הברכה שעל הפירא ואח"כ שהחיינו, וכן ראיתי לגדולים שכתבו כן מטעם תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ועוד טעמים ולענ"ד נראה להקדים ברכת שהחיינו ולא שייך כאן טעם תדיר דטעם תדיר אינו אלא כשחיוב שניהם באים כאחת אבל כאן ברכת שהחיינו חל קודם דעיקר ברכת שהחיינו היא על הראייה לא על האכילה אלא שאנו נוהגים לברכה בשעת אכילה, אבל ברכת הפירא הוא רק בעת האכילה. ועוד דבכל ברכת הנהנין צריך שלא יהא הפסק בין הברכה להאכילה ולכן יש להקדים ברכת שהחיינו וכן אני נוהג:

ערוך השולחן אורח חיים סימן רכה

The Aruch Hashulchan justifies the common minhag but write that he personally always makes the Shehechyanu first!

5. For this and other issues surrounding this question see the following article: *What's The Truth About ..... Reading the Megillah on Purim Morning*, Ari Z. Zivotofsky, Jewish Action, available at https://www.ou.org/jewish_action/03/2014/whats-the-truth-about-reading-the-megillah-on-purim-morning/

6. One can speculate on what this says about changing attitudes towards nature and the countryside in the Jewish psyche.

19. נוהגין שאין מברכין שהחיינו על ירקות ומיני לפתות, מפני שהם מתקיימים זמן רב על ידי שמטמינין אותם בקרקע ובחול, וגם הם מצויין וגם אין בהם שמחה כל כך.

קיצור שולחן ערוך סימן נט סעיף יז

*Even though special seasonal vegetables should also receive a Shehechyanu, the Kitzur Shulchan Aruch writes that the minhag is not to make one since (i) many vegetables are available throughout the year and (ii) people just don't feel such simcha about vegetables!*⁷

B2] NEW CLOTHES

20. ג בנה בית חדש, או קנה כלים חדשים ... מברך על כל פעם שהחיינו ..... ¶ בשעת הקנין יש לו לברך אף על פי שעדיין לא נשתמש בהם שאין הברכה אלא ע"י שמחת הלב שהוא שמח בקנייתו. וכשילבשם מברך: מלביש ערומים

שו"ע או"ח רכג

On new clothes which give simcha the Shulchan Aruch rules that one should say Shehechyanu when one buys the clothing and then 'Malbish Arumim' on first wearing it.

21. (ז) בשעת הקנין וכו' - ודוקא אם קנה צגד שראוי ללבושו תיכף חזל אם קנה שום דבר שאינו ראוי ללבושו או להשתמש בו כמו שהוא רק שרריך ליתן לאומן לתקן לא יברך שהחיינו עד שעה שילבש הצגד או ישחמש צהכלי.
(יח) מלביש ערומים - היינו קודם שהחיינו. אכן אם לובש הצגד שחריט יכול ללאת צצרכת מלביש ערומים שמצרך צצרכת השחר [אחרונים]:

משנה ברורה סימן רכג ס"ק יז-יח

When the clothing requires fixing the beracha is delayed until first wearing. Also, the beracha of Malbish Arumim can be combined with the morning recitation. For many people now, the custom is to say the Shehechyanu only on wearing the clothing and not to make Malbish Arumim at all.

22. על דבר שאינו חשוב כל כך, כגון חלוק או מנעלים ואנפלאות (פ"י מנעלים קטנים שחופין רוב הרגל) אין לברך עליהם. ואם הוא עני ושחמ בהם, יברך. כגה: וי"א דאפילו עני אינו מצרך על חלוק ומנעלים וכדומה וכן נוכחין. המנהג לומר למי שלובש צגד חדש: 'תצלה ותתחדש'. ויש מי שכתב שאין לומר כן על מנעלים או צגדים הנעשים יא מעורות של צהמה דאם כן היו לריכים להמית צהמה אחרת תחלה שיחדש ממנה צגד אחר וכתבי: ורחמי על כל מעשי (תהלים קמה:ט) וכנה הטעם חלוש מאד ואינו נראה, מ"מ רבים מקפידים על זה שלא לאמרו.

שו"ע או"ח רכג סעיף ו

Shehechyanu is not made on a low-grade purchase which does not bring simcha, although this is subjective. The Rema brings a minhag that people do not make Shehechyanu on shoes, even if they bring simcha. He also records a minhag to say to the person with the new items: 'Tevaleh Vetitchadesh' - that they should live to wear these out and buy new ones! There was a custom not to say this beracha on items which required an animal to die in order to produce. The Rema describes this minhag as based on very weak source, but widespread!

B3] OLD FRIENDS

23. אמר רבי יהושע בן לוי: הרואה את חבירו לאחר שלשים יום אומר: 'ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה'. לאחר שנים עשר חדש - אומר 'ברוך מחיה המתים'. אמר רב: אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש, שנאמר (תהלים לא:ג) *נְשַׁכַּחְתִּי כְּמַת מִלֵּב הָיִיתִי כְּכֹלִי אֲבָד*

ברכות נח

On seeing friends after 30 days one says Shehechyanu. After 12 months one says 'Baruch Mechayeh Metim.

Many people are reluctant to make these berachot today, mostly from a perspective of 'safek berachot lehakel'. According to this approach, where possible one tries to 'engineer' halachic scenarios whereby one can make the beracha 'safely'.⁸

7. English people's attitudes to strawberries would seem to contradict that claim!

8. Often by having a new fruit to justify a Shehechyanu in an otherwise unclear situations. This is of course what we do on second night Rosh Hashana. One wonders however whether 'Brisker angst' may have gone too far when some poskim recommend to have a new fruit present when making a beracha on a new baby girl! It must be noted that Rav Yoel Bin Nun has a very different approach. He takes the view that there is a hashkafic imperative in the verse (Devarim 10:20) *אֶת־יְהוָה יִלְהִיךָ תִּמְרָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְבוֹ תִדְבֹק וּבְשִׂמּוֹ תִשָּׁבַע* (Devarim 10:20). This focuses not only on the Yirat Hashem but the Devekut to God by making berachot in his name where possible. This leads Rav Bin Nun to take a more expansive attitude towards making berachot. It manifests in his halachic positions on Birkat Hamazon, making HaTov VeHametiv, making berachot on people he has not seen for 30 days, and on making other berachot that are seldom heard, such as *אלהינו מלך העולם מציב גבול אלמנה* on new yishuvim in Israel.